

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра _____ **Політичної соціології** _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор

“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРОЦЕСИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА РОЗШИРЕННЯ ЄВРОПИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напряму підготовки _____

(шифр і назва напряму підготовки)

для спеціальності _____ **соціологія** _____

(шифр і назва спеціальності (тей))

спеціалізації **політична соціологія** _____

(назва спеціалізації)

факультету _____ **соціологічного** _____

(назва факультету)

Кредитно-модульна система
організації навчального процесу

Харків – 2010 _____

ПРОЦЕСИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА РОЗШИРЕННЯ ЄВРОПИ. Робоча програма
навчальної дисципліни для студентів

(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки соціологія, спеціальністю **політична соціологія** ____.
„13” жовтня, 2010 р.- __ с.

Розробники: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади).

Дублікаш Тетяна Миколаївна, канд. соціолог. наук, доцент кафедри політичної соціології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри _____

Протокол № 1 від. “30” серпня _____ 2010 р.

Завідувач кафедру **політичної соціології**

_____ (Євтух В.Б.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ _____ ” _____ 20__ р

Схвалено методичною комісією

Протокол № ____ від. “ _____ ” _____ 20__ р.

“ _____ ” _____ 20__ р. Голова _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів <i>1</i>	Галузь знань соціологія (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки політична соціологія (шифр і назва)		
Модулів – <i>2</i>	Спеціальність (професійне спрямування): соціологія	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		4-й	-й
Загальна кількість годин – <i>72 години</i>		Семестр	
		7-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента	Освітньо-кваліфікаційний рівень:	14 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		44 год.	год.
		ІНДЗ: год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання –

для заочної форми навчання -

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: *ознайомлення студентів з найактуальнішими дискусіями щодо процесів інтеграції Європейської спільноти; ідеями, що керують розвитком Європейського Союзу (ЄС); інституційним дизайном та головними політиками ЄС; проблемами функціонування ЄС та можливими шляхами їх вирішення.*

Завдання:

- *ознайомлення студентів із специфікою соціологічного підходу до вивчення процесів інтеграції;*
- *ознайомлення студентів з передумовами, ідеями, історією європейської інтеграції та теоретичними підходами, які аналізують та моделюють майбутнє Європейської спільноти;*
- *ознайомлення студентів з інституційним дизайном та головними політиками ЄС;*
- *ознайомлення студентів з проблемами функціонування ЄС та можливими шляхами їх вирішення.*

У результаті вивчення даного курсу студент повинен знати:

- *передумови та історію розвитку Європейського Союзу;*
- *теоретичні підходи щодо аналізу процесів євроінтеграції та головні дискусії, що точаться навколо моделювання майбутнього ЄС;*
- *головні інститути ЄС, їхні функції, повноваження та механізми взаємодії у рамках загальної інституціональної системи;*
- *головні політики ЄС, проблеми їхнього функціонування та шляхи подолання цих проблем;*
- *можливості емпіричних досліджень євроінтеграційних процесів.*

вміти:

- *аналізувати політичні, економічні, соціальні та інші процеси, що відбуваються в Європейському Союзі;*

- знаходити відповідь на дискусійні питання щодо тих чи інших аспектів функціонування політик Європейського Союзу, спираючись на знання про історичну динаміку, інституційний дизайн та зовнішньо – та внутрішньо політичні наміри держав, які його утворюють;
- вміти розробляти програму соціологічного дослідження процесів євроінтеграції та різних аспектів функціонування ЄС.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Тема 1. Соціологія процесів Європейської інтеграції

Тема 2. Передумови та історія створення Європейського Союзу, етапи інтеграції

Тема 3. Інституційна структура ЄС

Тема 4. Теоретичні підходи до аналізу євроінтеграційних процесів

МОДУЛЬ 2

Тема 5. Суб'єкти політичного поля ЄС. Розвиток громадянського суспільства ЄС

Тема 6. Проблеми в створенні «Європейського полісу». Проблеми «дефіциту демократії», «дезорганізованого капіталізму» тощо

Тема 7. Моделі динаміки росту ЄС, політика розширення та її перспективи

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1.	8	2	2			4						
Тема 2.	12	2	2			8						
Тема 3.	8	2	2			4						
Тема 4.	12	2	2			8						

Разом за модулем 1	40	8	8			8						
Модуль 2												
Тема 5.	10	2	2			6						
Тема 6.	12	2	2			8						
Тема 7.	10	2	2			6						
Разом за модулем 2	32	6	6			20						
Усього годин	72	14	14			44						

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціологічний аналіз транснаціональних процесів у сучасній Європі.	2
2	Три стовпи ЄС. Динаміка розширення кола учасників та функцій ЄС.	2
3	Наднаціональні, національні та субнаціональні центри прийняття рішень в ЄС та їхні повноваження.	2
4	Федералістський, функціональний/неофункціональний та міждержавний підходи до аналізу євро інтеграційних процесів. Сучасні теоретичні школи.	2
5	Держави-члени, держави-не члени, держави кандидати на вступ до ЄС. Політичні партії, НДО, зацікавлені групи, масові рухи, мережеві структури тощо.	2
6	Проблеми міграції, безробіття, соціального виключення, нерівності, соціальної допомоги тощо у Європейському Союзі.	2
7	Дискусії між послідовниками розширення ЄС та представниками інституціонального ідеалізму.	2

6. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Темі лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Парадигма «глобалізації, що включає» («inclusive globalization») (Robertson, Albrow, Castells).	4
2	П'яте розширення ЄС. Сучасні напрямки розширення ЄС.	8
3	Механізми багаторівневого керування в ЄС.	4
4	Ідея нового середньовіччя або «арестованого федералізму» (Anderson).	4
5	Ідея Європейської уніфікації та її критика.	2
6	Політика створення загальноєвропейської ідентичності та проблема націоналізму. (Laffan, Giorgi, Siedentop, Moravcsik).	4
7	Проблема колективної дії та соціальної інтеграції. Роль індивіда у Європейському просторі.	6
8	ЄС як космополітична демократія (Held, Archibugi) чи антагоністична демократія (Mouffe)?	4
9	Місце України в загальноєвропейському просторі.	8
	Разом	44

9. Індивідуальне навчально - дослідне завдання

10. Методи навчання

Лекції, семінари

11. Методи контролю

*Доповіді
Залік*

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Модуль 1					Модуль 2		Залік	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		100
5	5	5	20	10	10	5	40	

T1, T2 ... T9 – теми модулів

Для кожної теми модуля вказати форми контролю навчальних здобутків студентів та критерії оцінювання.

Для кожного модуля вказати мінімальну кількість балів, які повинен набрати студент для зарахування модуля.

Вказати умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
1-49	FX	незадовільно	не зараховано

13. Методичне забезпечення

Детальна програма з курсу

14. Рекомендована література

Базова

- Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союзі / Пер з англ Р.Ткачук. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2004. – 871 с.
- Бри М. Вклад Европейского Союза в создание многополярного мира // Европейские страны СНГ: место в «Большой Европе»/ Под ред. В.Грабовски, А.В.Мальгина, М.М. Наринского (отв.ред.). М.: Международные отношения, 2005. – 308 с.
- Мальгин А.В. Европейская политика России. Проблема ко-эволюции международного контекста и внешнеполитических подходов // Европейские страны СНГ: место в «Большой Европе»/ Под ред.

- В.Грабовски, А.В.Мальгина, М.М. Наринского (отв.ред.). М.: Международные отношения, 2005. – 308 с.
- Вагнер Ю. Партнеры или противники? Милитаризация Европейского Союза и ее воздействие на трансатлантические отношения // Европейские страны СНГ: место в «Большой Европе»/ Под ред. В.Грабовски, А.В.Мальгина, М.М. Наринского (отв.ред.). М.: Международные отношения, 2005. – 308 с.
  - Идеи европеизма во II половине XX в. – 2000.
  - Чубарьян А.О. Европейская идея в истории: проблемы войны и мира. – 1987.
  - Гайкен Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції.- 2006.
  - Ямпольська Л.М. Інтеграційні процеси в Європі та Велика Британія. – 2004.
  - ЕС: справочник-путеводитель, 2003.
  - Копійка В.В. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. – 2001.
  - Тоді Ф. Нарис історії Європейського Союзу. – 2001.
  - Европеизация и разрешение конфликтов. – 2005.
  - Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України. – 2007.
  - Грицяк І.А. Європейське управління: теоретико-методологічні засади. – 2006.
  - Европа и становление нового миропорядка. – 2006.
  - Европа перемен: концепции и стратегии интеграционных процессов. – 2006.
  - Продвижение демократических ценностей в расширенной Европе. – 2006.
  - Євворегіони: потенціал міжетнічної гармонізації.- 2004.
  - Гоці С. Урядування в об'єднаній Європі. – 2003.
  - Bach M., Lahusen Ch., Vobruba G. The problem of the EU: Political Integration leaving out society// Europe in motion: Social Dynamics and political institutions in an Enlarging Europe. – ed.by Bach M., Lahusen Ch., Vobruba G.- Edition Sigma. – 2006. - 224 p.
  - Bach M. The Enlargement Crisis for European Union: From Political Integration to Social Disintegration. // Europe in motion: Social Dynamics and political institutions in an Enlarging Europe. – ed.by Bach M., Lahusen Ch., Vobruba G.- Edition Sigma. – 2006. - 224 p.
  - Rumford Ch. The European Union: a political sociology . Blackwell Publishing. – 2002.
  - Contours of a “New world order”? – 2003.
  - Reinventing Europe – cultural dimensions of widening and deepening. – 2003.
  - Frontiers and horizons of the EU: the new neighbors Ukraine, Belarus and Moldova. – 2005.

- On the future of Europe. – 2005.

Допоміжна

- Голуб Н.В., Клімкін П.А. Україна та міжнародні організації: Інформаційно-довідкове видання. – К.: Кондор, 2003. – 212 с.
- Бондырева С.К., Колесов Д.В. Миграция: сущность и явление. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института, 2004. – 296с.

15. Інформаційні ресурси